

Шўғарма mazmunında kewli pák, hadal jigít Bekannıń sadalıǵı, bul sadalıqtan paydalanaman dep óziniń taslaǵan torına ózi túsken hiyleker Saranıń obrazi kórkem súwretlengen. Bekan úy haywanların óziniń avtomashinaları sıpatında qarap, olardı joqarı bahalaydı hám olarǵa ózinshe mashinalardıń atların qoyıp aladı. Onı bay shańaraqtıń balası dep oylagan Sara onıń turmıs qurıw haqqındaǵı iltimasın birden-aq qabıl etedi. Shıǵarmada Sara obrazi Bekan menen diologı arasında anıq kózge taslanadı. Misalı:

-Bay turasızba, deymen, ya?

-Baylıq dep, artıp baratırǵan dúnyamız joq: bir “Niva”, bir “Jiguli”, bir “Volga” mız-aq bar...Bar arttırǵan dúnyamız tek solar, qarındasım.

Saranıń kózleri jaynap ketipti [3:8].

Shıǵarmada jazıwshı Sara obrazi arqalı óz mápi, jaqsı jasaw, ańsatlıq penen baylıq arttırıwdı gózlegen jámiyetimizdegi ayırım hayal-qızlardıń kewilge qonımsız qılwalrıń kórkem súwretlep beredi.

A.Ábdievtiń hayal-qızlar turmısın súwretlewshi, olardıń jámiyetimiz ushın jat bolǵan unamsız xarakterin satırılıq sıpatlar menen ashıp beriwshi shıǵarmalarınń biri “Hayalımıń kúyewinen qarızdarman” shıǵarmasında da bayanlanadı. Gúrriń qaharmanı óz ómirlik joldasınıń aq-kókirek, hadallıǵın mensinbey, baylıq jolında barlıq ótmishin umıtıp jan-tanı menen mal-dúnyanıń qulına aylanıp ketedi. Shıǵarmada baylıqqa berilip ózligin umıtqan hayal obrazi tómendegi qatarlarda anıq kózge taslanadı. Misalı: ...Konvertti ashıp qarasam, ishinde olardıń ekewiniń plyajda túsken súwreti bar eken. Onıń artına: “Bizlerdi hesh kim ayıra almaydı!” dep jazıptı. Xatında bolsa, “Seytim, seniń menen aqırǵı tillesiwim. Bizler óz baxtıwızdı taptıq. Mángilikke qol beristik. Hár kim de óz ómiriniń baxıtlı, shadlı ótkenin qáleytuǵın

shıǵar....Bizler bul jerde bir ay bolıp, Nókiske baramız. Soń toy beremiz. Saǵan xat jazǵandaǵı aytayın degenim, Palımbetten alǵan qarızlarıńdı bizler baraman degen she tayarlap qoy, qaydan tapsań da” depti [3:13]. Avtor shıǵarmada shańaraq máselesi, er adamnıń hayal adam aldında mártebesı bálent bolıw kerekligin sóz etedi.

Jámiyette óz mápin oylaw, mıtájligin qandırıw ushın hiylekerlik penen basqalardan paydalanıw sıyaqlı ideyalar jazıwshınıń “Tis texniginiń kewilshelikligi” gúrrińinde de kórkem bayanlap berilgen. Óziniń jeke jumısı sebepli lawazımınan paydalanatuǵın ayırım qara niyetli insanlardıń xarakteri ótkir singa alınadı. Misalı:

-Biziń jumıs pa? Qıstawlı ǵoy, bolmasa asıǵaman ba?-dep gibirtiklep atırǵanda tis texniginiń shegir kózleri na-wqastıń qolındaǵı “karta”sındaǵı “mamanlıǵı PMK baslıǵı” degen jazıwǵa túsip ketedi.

-Keliń, keliń, otırıń. Asıǵıs bolsam da, yaxshı, endi sizdi kórip jibereyin,-dedi ol dárrıw.-Usınday kewilshelikim bar -dá, aqsaqal. Qáne, “kartańızdı” berıń. Him-m, haw, siz PMK da isleysiz be? -dedi jógisirep, orınlıqqa otırıp atırıp... [3:9].

Tis texnigi ózin kewilshelikke sanap qurılıs materialların pútinlep aladı. Jazıwshı shıǵarma ideyasında kásibinen paydalanıp xalıq mápi emes, óz kúnin oylaytuǵın ayırım kásip iyelerin ótkir singa aladı.

Juwmalaqap aytqanda, óz soqpaǵına iye jazıwshı Al-lanazar Ábdievtiń satırılıq gúrrińleri ideya-tematikalıq sheńberiniń keńligi, mazmunı jeńil jarasımly háziller menen qurılǵanlıǵı, kúndelikli turmısımızda bolıp atırǵan waqıylardı satıraǵa jiklep kórkemlep jetkerip beriw sheberligi menen kitap oqıwshısı ushın da, sonday-aq XX ásir qaraqalpaq ádebiyatında da salmaqlı orını bar dóretiwshi ekenligin kórsetedi.

Адебиетлер

1. Paxratdinov Yu. Satira ásirler sırlası. -Nókis: “Qaraqalpaqstan”, 1994.
2. Xudayberdiyev E. Adabiyotshunoslikka kirish.-Tashkent: “Sharq”, 2018.
3. Ábdiev A. Bekannıń Avtomashinaları.-Nókis: “Qaraqalpaqstan”, 2008.

РЕЗЮМЕ

Мақоллада satira janrining óziga xos xususiyatlari, adib A.Ábdievning “Siziń de isińiz túser”, “Basqa qanıgeliktiń diplomi”, “Bekannıń avtomashinaları”, “Tis texniginiń kewilshelikligi”, “Hayalımıń kúyewinen qarızdarman” asarlarining ideya-tematik xususiyatlari badiyiliǵı órganılǵan.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются особенности жанра сатиры, авторские произведения А.Абдиева «Сизиң де isińiz túser», «Басқа қанigeliktің дипломи», «Беканның авtomashinaları», «Tis texniginiń keýilshelikligi», «Хаялымың кúйеýинен қарыздарман» исследованы идейно-тематические особенности его произведений.

SUMMARY

The article examines the features of the satire genre, the author's works of A. Abdiev "Siziń de isińiz tuser", "Basqa qanıgeliktіn diplomın berіń", "Bekannıń avtomashinaları", "Tis texnigin kewilshelikligi", "Hayalımıń kúyewinen qarızdarman" s research features.

Х.ӨТЕМУРАТОВА ГҮРРИҢЛЕРИНДЕ КӨРКЕМ ШЕБЕРЛИК

З.К.Ктайбекова – филология илимлери бойынша философия докторы

Әжияһияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты

Таянч сўзлар: хикоя, маҳорат, сюжет, характер, персонаж, эпизод, мавзу, ғоя, бадийлик.

Ключевые слова: рассказ, мастерство, сюжет, характер, персонаж, эпизод, тема, идея, художественность.

Key words: story, skill, plot, character, character, episode, theme, idea, art.

Ғәрезсизлик дәўири карақалпақ әдебиятында салмақлы орнына ийе көркем сөз шеберлериниң бири Х.Өтемуратова өзиниң көп санлы прозалық шығармалары менен халыққа кеңнен белгили. Әсиресе, оның «Жигитлер де жылайды», «XX әсирдиң рыцары», «Дийўана», «Адамның зәхәри», «Хаялдың кийеси» сыяқлы бир қатар гүрриңлеринде турмыстың хәр қыйлы хәдийселерин шебер сүўретлеўи менен биргеликте инсан тәғдириниң көп қыры екенлиги, адамлардың хәр қыйлы минез-кулық, характерге ийе болыўы менен бир-биринен өзгешеленип туратуғынлығы сөз етиледі.

«Жазыўшы- өз дәўириниң перзенти, көзи, кулағы, хұжданы. Солай екен, ол турмысты сүўретлегенде өз дәўири дәрежесинде болыўы, оның зәрүрликлеринен

келип шығыўы тийис», -деп атап өтеди белгили әдебиятшы О.Шарафуддинов [1:159]. Сол айтқандай, Х.Өтемуратова өз дәўиридеги турмыслық ўақыяларды, қахарманлар тәғдири көркем образлы түрде сәўлелендирип бере алған.

Жазыўшының «Жигитлер де жылайды» гүрриңиндеги ўақыялар шығарманың бас қахарманы Турымбеттиң этирапында болып өтеди. Гүрриң Турымбеттиң хәмледар келиншегин Нәзигүлден кәўетерленип: «Нәзен, хәзир не қылып атырған екен? Анамның хәм мениң жоқлығымнан пайдаланып, жуўырып-жортып жумыс ислеп жүрген шығар?!».. деген монологы менен басланады [2].

Гүрриңниң композициясында ўақыялар бир неше эпизодлар арқалы сәўлеленген. Турымбеттиң тәғдири,

өмирлик жолдасы Нәзигүлдің хәмледар болыуы, перзентли болыуы менен - ақ жас келиншегинен айрылып қалыуы, және қызы Маликаның да өмириниң қысқа болыуы сыяқлы ўақыялар киши эпизодлар арқалы сүүретленген. Тез жәрдемдеги семиз бенен кесик шаш келиншектің өз ўақтында жетип келмегенлиги себепли жас нәрестеси өмирден көз жуады.

Жазыўшы айырым адамлардың өз ўазыпасына немқурайлы, жуўапкершиликсиз қарайтуғынлығын «Тез жәрдем» хызметкерлериниң өз ўақтында келмегенлигин турмыс ҳақыйқатлығына сәйкес жазған. Лекин, усындай қайғы - мүсийбет түсип турған қахарманның есине бирден «Аралды куртқан, сизлер, сендей мәңгүрлер!...» деген гәпи шығарманың сюжетине ҳеш қандай байланыссыз берилген сыяқлы.

Сондай-ақ, «Жигитлер де жылайды» гүрриниң темасы шығарманың идеясын толық ашып бере алған. Себеби, шығарма жуўмағында Турымбеттиң аянышлы тәғдирина, жоғалтыўларына ҳеш ким, ҳеш қандай тәселле бере алмайды. Турмыстың аўыр қысыўметі алдында инсанның әззи екенлигин, айырым адамлардың бийпарўалығын жазыўшы усы шығармасы арқалы сәўлелендирип бере алған.

Хәр қандай жазыўшы өмирдеги турмыслық ўақыяларды бақлап, ой елегинен өткереди хәм де оларды шығармасында көркем түрде сәўлелендиреди. Жазыўшы Х.Өтемуратованың «Адамның зәхәри» гүррини де турмыс ўақыялары тийкарында жазылған. Гүрриң қоңсы туратуғын еки ҳаялдың жәнжели менен басланады.

Микрорайонда жасайтуғын биринши қабаттағы кәйўаны хаял Рәўияның үйине жоқары қабатта туратуғын қоңсысы Гүлай менен Сералының үйиниң қранынан суў ағады.

« - Бир заман көз илиндире қояйын десе, - тынышлық бермедің ғой?! Не қылды, қараң қалғыр, Арал қурып атырғанда, сениң үйиң теңиз болып кетти ме?...» [3].

Түни менен күйеуинен таяқ жеп, ким менен урысарын билмей атырған Гүлайға қоңсысының келгени оңай түседі. Урысыў нийетинде келмеген кәйўаны хаял Рәўияны ашыў қурса, бул да аўзына келген сөзди айтып, екеуи жәнжеллесип кетеді. Еки қоңсының жәнжелинен еситип, тың-тыңлаған қоңсы-қобалардың ҳеш қайсысы арашаға келмейди. Жәнжелдің изи төбелеске айналады.

Хәр күни күйеуинен таяқ жеп, ети өлип кеткен Гүлай ҳеш нәрсе болмағандай ертеңине үшінши қабаттағы қоңсысына барып, Рәўияны жаманлап, әңгеме дүканын гүжитеди.

Ал, Рәўия қарсы қоңсысының үйинде «Хәзирги жаслардың бийталаплығы»нан бийбастақ болып кеткенлигин айтып сөз майын тамызады.

Жазыўшы бул гүрриң арқалы жәмийетимиздеги жүз берип туратуғын, әсиресе, көп қабатлы үйлердеги машқаланы алып шығыў менен бирге, айырым қоңсы-қобалардың бийпарўалығын, аўызбиршилигиниң жоқтығын, базыбир жаслардың келте пәмлигин, тилиниң зәхәрлигин, адамгершиликке жат ҳәрекетлерди ислеўи, қолайсыз гәплер айтып, шарбаяшылыққа берилиўин, улыўма турмыста ушырасатуғын ашшы ҳақыйқатлықты сүүретлеп көрсеткен.

“Көркем сөз ҳәдийсеси инсанлар жәмийетине әйне олардың өзлерин өзлерине сыпатлаў, тәриплеў, сүүретлеў, көрсетиў арқалы тәсирлендириў өнери.” [4:21].

Шығармадағы персонажлардың диалогларындағы бир-бирине айтылған ашшы сөзлери арқалы хәр бир қахарманның жеке психологиясы ашып берилген.

Хәттеки, айырым адамлардың даў-жәнжелди еситип атырса да арашалаўға келмегени - ашынарлы жағдай.

Расында да адамның зәхәри, жыланның зәхәринен де өткир екенлиги, адам зәхәри оның тилиниң ашшылығында, зәхәрли тили менен шақса, хәттеки жыланның өзи де тил тартпай өледі. Соның ушын да адамның зәхәрин адам алатуғынлығын айтып, шығарма жуўмақланады.

Х.Өтемуратованың «ХХ әсирдің рыцары» гүррини жаслар турмысынан алып жазылған. Гүрринде Рашид, Азат, Бахыт, Айбар сыяқлы классаслардың тәғдири сөз етиледі. Жасы жигирма беске келсе де үйленбегенлиги себепли рыцарь атанған Рашидтиң өзіне өмирлик жолдас болатуғын, «Әжинияз шайыр тәрийплеген қос бурымы өкшесине таўланған тәккабыр гөззалы»н, өз мухаббатын таба алатуғынына исеними кәмил еді.

Жоралары таныстырған қызлар да кеўлин жибите алмаған Рашид бир күни «...қап-қара мийиздей бурымлар, қыпша белди аймалап қиятырған қызды ушыратқан күннен баслап мухаббат саўдасына гирипдар болды [5]. Бул қыздың исминиң Мәдийна болып, университетте бесинши курста оқытуғын еді. Саўдагер жорасы Азаттың үйленбекши екенлигин еситкен Рашид қызға кулақ қағыс етеді. Рашид мәс халында қиятырған Азатты үйине апарып таслаўға ынғайласқанда, оны ийтерип жиберип, үстине «Жигули»н айдайды.

Шығармада өмирге жеңил-желпи қарайтуғын Азат, дурыс нәзер менен қарап, туўры пикирлейтуғын Рашид, екеуиниң арасында Мәдийнаға деген Рашидтиң пәк мухаббаты, достысына ғамхорлық көрсетпекши болған Рашидке ислеген Азаттың ойсыллығының ақыбети жазыўшы тәрепинен исенімли сәўлеленген.

Жазыўшының «Хаялдың кийеси» гүрринде де инсанлар тәғдири сөз етилген. Шығармада өмирдің қайталанбаслығын, өмирдің инсанға берилген бир сынақ екенлигин сәўлелендиреди.

Адамлардың әпиўайы сезим-туйғыларын сүүретлеў арқалы жазыўшы шығарманың мазмунын терең ашып көрсете алған. Шығарма жуўмағында өмирден көп дәкки жеген Дәўлеткул дурыс шешим қабыл етеді.

Гүрринде Улдайгүл менен Инжигүлдің минез-қулқы салыстырмалы түрде берилген. Сипсекеш болып, хадал мийнети менен күн көретуғын Улдайгүлди жумыстан шығарған Дәўлеткул балықтай жылысқақ, өмирге жеңил көз бенен қарайтуғын Инжигүлди жумысқа алады. Атқосшысы Мамыттың Улдайгүлди жумыстан шығармаў кереклигин өтинип, жалынғанына қарамастан, тәкаббыр Дәўлеткул айтқанынан қайтпайды. Бирақ Инжигүл Дәўлеткулға пәнт береді.

Жазыўшы қысқа хәм тужырымлы сюжет таңлаў арқалы шығарма қахарманы Дәўлеткулдың бир-еки жыллық өмириндеги болып өткен ўақыялар дизбегин, оның ислеген ислериниң унамсыз ақыбетлерин, лекин хадаллық деген туйғының ақыр-ақыбетинде жеңетуғынлығы шеберлик пенен сүүретленген. Гүрринде персонажлардың ишки руўхый гүйзелислерин бериў арқалы олардың характерлери айрықша көзге тасланады. Мысалы: «Қойнында таўланған Инжигүлдің назлы жилўасы кексе хәмелдарды жубатты...», «китаплардағыдай қылып, дәстурхан шетиндеги пышақты алып, қандарын жаракатлаўға шайланып еді, қолы қалтыраған ғаррының билегин сындырып жиберерлик күш пенен дұғыжым еркек жаслығын көрсетип, аяқ-қолын шандып, некелесин тартып әкетти, май бөксесин көк-көмбек қылып, көк ала қойдай етип сабап, бетин тырнап, көзин шуқыған екеўдің тәнге түсирген жарасынан да бетер, кеўлиниң қабарғаны аўырлық қылды» [6]. Терең мәниге ийе сөзлерден шеберлик

пенен пайдаланыў аркалы шығарманың оқыўшыға деген эстетикалық тәсиршеңлигин арттырады.

Дәўлеткулдың шаңарағының берекети қашып, дәўлеті таяды, ҳаялы өлгеннен кейин балаларының да турмысы келиспей, хожалығы бузылады, жетим қалған ақлығы да набыт болады.

Өзиниң қайсы қылуасы ушын бундай жағдайлардың жүз берип атырғанын ойлап, ой түбине жете алмаған Дәўлеткулға атқосшысы Мамыттың мәсләхәти менен Улдайгүлди қайтадан жұмысқа алады.

Ат көтермес саўлатлы нәзелимнің не ушын қарапайым сипсекеш болып жүргенине ҳайран болған Дәўлеткул «ҳаялдың кийели» екенлигин тән алады.

Жазыўшы бул шығармасы аркалы инсанлардың әдеп-иқрамлылық пазыйлетлериниң уллылығын тәриппеп, ҳадаллықтың ҳәр қандай нәрседен үстин келетугынлығын айтпақшы болған.

«Дийўана» гүррининде өмир-өмиринше адамлардан мийрим-шәпәт, мирийүбет инсанларға күткен, бирақ

дийўана ҳалына түсип қалған инсанлар, оларға пүткиллей жат, жаманлық етиўден басқа ҳеш нәрсени билмейтуғын нәкас адамлар: бийкешине меҳир-муҳаббат бере алмаған жеңге, сүйген қызына опадар бола алмаған жигит, ижара ҳақы алыўшы сықмар ҳаял образлары, олардың характерлери жүдә шеберлик пенен сәўлеленген [7]. Бул типтеги қаҳарманлардың ис-хәрекетлери, образлары кимниң болса да жүрегине қозғаў салып, жийиркендиреди, кеўлинде жаманлыққа, ипласлыққа қарсы ғәзеп отын тутандырады.

Жуўмаклап айтқанда, жазыўшы Х.Өтемуратованың аты аталған шығармалары ғәрезсизлик жылларындағы гүррин жанрын раўажландырыўға белгили үлес болып қосылды. Оның гүрринлериндеги турмыс шынлығын жаңаша сүўретлеўге, қаҳарман образын жасаўға деген умтылыс авторлық идеяның оқыўшыға тәсиршең формада жетиўине негиз болды.

Әдебиятлар

1. Шарафиддинов О. Истеъдод жоллари. Адабий портретлар. –Тошкент: Ғафур Ғулом иомидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1987.
2. Өтемуратова Х. Жигитлер де жылайды /Совет Қарақалпақстаны. –Нөкис: 1990, 6-октябрь №189.
3. Өтемуратова Х. Адамның зәҳри / Қарақалпақстан жаслары. – Нөкис: 1993, 9-октябрь, №157-158.
4. Фитрат А. Адабиёт қондалари. – Тошкент: «Ўқитувчи», 1995.
5. Өтемуратова Х. XX әсирдің рыцары. // “Өмиўдәрә”. – Нөкис: 1990. - №3. 57-69-б.
6. Өтемуратова Х. Ҳаялдың кийеси / “Еркин Қарақалпақстан”. – Нөкис: 2002, 16-февраль.
7. Өтемуратова Х. Дийўана / “Қарақалпақстан жаслары”. – Нөкис: 1991. 21-июнь, №75.

РЕЗЮМЕ

Мақолада Х.Өтемуратованиң ҳикояларидаги бадий хусусиятлар тасвирланған. Айниқса, ёзувчининг персонаж, қаҳармонлар, образларниң яратилишидаги маҳорати ҳақида фикр юритилади. Асарлардаги конфликт масаласи, ҳаётый муаммолар воқеаларниң кетма-кетлиги орқали очиб берилған. Ҳикояларда мустақиллик дәври нафаси, янги образлар, янгича фикрлаш ва қутилмаған бурилишларға эга қаҳармонларниң ифодаси тасвирланған.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются художественные особенности в рассказе Х.Утемуратовой. Особенно мнение писателя открылся персонажей, герои, опыт образов. В произведение конфликт, жизненные проблемы раскрываются по степенно. В рассказе изображается период независимости, новые образы, креативно мысленные и выражение героев с неожиданными поворотами.

SUMMARY

The article describes the artistic features of H. Utemuratova's stories. In particular, one thinks about the writer's skill in creating characters, heroes, images. The issue of conflict in the works, the problems of life are revealed through a series of events. The stories depict the breath of the independence era, new images, new thinking and the expression of heroes with unexpected twists and turns.

ЎЗБЕК ФОЛЬКЛОРИДА ЛОФ ВА ЭРТАК ЖАНРЛАРИНИНГ МУНОСАБАТИ

Д.Мехлиева – таянч докторант

ЎзРФА Ўзбек тили, адабиёти ва фолклори институти

Таянч сўзлар: лоф, лофчи, хажвий эртақ, муболаға, кал.

Ключевые слова: лоф, лофчи, комикс, преувеличение, кал.

Key words: Lof, lofchi, comic tale, exaggeration, kal.

Халқ оғзаки ижодининг бугун биз “жанр” деб атайдиган намуналари қачон пайдо бўлгани номаълум бўлсада, уларниң барчаси уч катта турга бўлиниши, илмий тадқиқ этилиб, бир тизимга солинған вақти, жараёни амалга оширган илм аҳлларида воқиф эканлигимиз тадқиқот мавзумизни ёритишда шамчироқ вазифасини ўтайди.

“Насрий фолклор жанрлари аввало оғзакилиги, эпик турга мансублиги, насрий характерига кўра бир хилликни касб этади. Шунга қарамасдан, ҳар бир жанр ўзига хос жиҳатлари билан ўзаро фарқланади.

Ўзбек халқ насри таркибига кирган жанрлар ўзаро умумий белгиларига кўра икки гуруҳга бўлинади:

Биринчи гуруҳни миф, афсона, ривоят, деномик ҳикоялар ташкил этади.

Иккинчи гуруҳ эртақ, накл, латифа ва лофлардан ташкил топған. Бу гуруҳ жанрлари юксак бадийликка эга эканлиги, ахлоқ нормаларини белгилаш, таълим-тарбия ғояларини акс эттириш, айна пайтда эстетик завқ бериш вазифасини адо этиши, ижтимоий-маиший воқеаларни ҳаёлий ва ҳаётый уйдирмаларда ҳикоя қилиши билан фарқланади.

Ҳар икки гуруҳ жанрларида қаҳармон ҳаракати билан боғлиқ замон ва макон таърифи ҳам турличадир. Вақт миф, афсоналарда “Дунё пайдо бўлганда, узок ўтган замонда”, “Тангри дастлаб ер, осмонни яратганда” шаклида, ривоятларда вақт конкрет, аниқ замонда, эртақ, латифа, накл, лофларда ноаниқ замон, эпик маконда юз беради” [4:8-9].

Қўшимча қилиб айтиш мумкинки, оғзаки ижод жанрлари тарихий тараккиётига кўра бир-бири билан чамбарчас боғлиқ ҳолда бир-бирини тўлдиради, шохлари тарвақайлаб кетган энг сара мевали дарахтни эслатади, мевасидан тотиб кўрган инсонга маънавий қувват, шифо бўлади...

Лоф ўзбек халқ оғзаки ижодининг муболағали бадий тасвир воситасида ҳажв, енгил юмор, ҳазил-мутуйиба, сўз ўйини, масҳара, найранг кўрсатишга асосланған аччиқ ёки хушчақчақ кулги яратувчи мустақил жанридир. Лофлар диалог асосига қурилади ва айтувчи (лофчи)лардан бирининг мантиқий ғолибликка эришиши билан якунланади.

Унинг реал воқеликни қамрови, манбаага муносабат, бадий акс эттириш мезонларини аниқлаш генетик асослари, ўзгача хусусиятларини белгилаш